Bogár László: Sci-fi karácsonyra

2022 december 27. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

A kicsit (nem kicsit, NAGYON) bizarr cím

részben azt jelzi, hogy a most is dúló háború egyre inkább egy horrorisztikus sci-fi képét idézi fel. Másrészt viszont a sci-fi kérdését felidézve, talán így, karácsony táján lecsendesülve érdemes eltöprengeni olyan dolgokon is, amelyeket az életüzemeltetés neurotizált hétköznapjai során aligha lennénk képesek gondolkodásunk tárgyává tenni.

Ezek egyike, hogy vajon miért van az, hogy a sci-fi történetek nagy része ugyan a távoli jöv?ben játszódik, és a technoevolúció felfoghatatlanul magas szintjein, ahová legfeljebb csak a szerz?k csapongó képzel?ereje juthat el, az ember mint lelki, erkölcsi, szellemi energiaörvény, pontosan ugyanolyan szánalmasan és önpusztító módon alantas, mint a mai emberiség. Szóval, hogyha a technológia csodáinak elképzelt jöv?képe gyökeresen eltér?nek mutatja a kés? korok világát, miért éppen csak „az", amiért az egész technoevolúciós versenyfutás zajlik, tehát maga az ember, marad tökéletesen ugyanolyan, mint a mai valónk. A szerz?k képzel?ereje mond cs?döt, vagy képzel?er? még csak volna, de olyan kockázatos vállalkozás ma az ember jöv?beli szellemi önazonosságát elgondolni, hogy a szerz?k inkább maradnak a mai verziónál? Vagy eleve az a feltételezésük, hogy az ember semmit sem változik a távoli jöv?ben sem, esetleg azért, mert ma sem vagyunk mások, mint a tízezer évvel ezel?tt élt el?djeink? Ha a képzel?er? hiánya a dönt?, akkor valóban érdemes elgondolkodnunk azon a kognitív csapdán, hogy vajon a „mai eszünkkel" képesek lehetünk-e egyáltalán arra, hogy ezzel az eszünkkel egyáltalán elgondolkodjunk azon, hogy milyenek lennénk, ha egészen mások lennénk. Ez nagyjából olyan, mintha egy álmunkban szerepl? lény ott, az álmunkban arra tenne kísérletet, hogy elképzelje azt a valóságot, ami az álmunkon túl létezik, de számára örökre elérhetetlen.

Valójában az erre való képességünkkel kapcsolatos, némileg túldimenzionált öntudatunk jelenik meg abban a tényben is, hogy evidenciának véljük, hogy bármilyen értelmes, Földön kívüli civilizáció „követeivel" is találkoznánk, megértenénk ?ket, és a kommunikáció technikai problémáján kívül semmi nem akadályozna minket abban, hogy mindent felfogjunk abból, amit nekünk elbeszélnek. De vajon valóban evidencia-e ez? Ha egy útépítés során lerombolunk egy hangyabolyt, vajon el tudjuk-e magyarázni a menekül? hangyáknak, hogy mi is zajlik le most éppen, de úgy, hogy ?k ezt „meg is értsék", és valami értelmes és illend? „kompromisszumra" is jussunk velük.

Ahogy a jöv? századok szupertechnológiáját használó ember ugyanolyan végzetesen mértéktelen, és technológiáját biológiai láncf?részként használva ugyanolyan brutális kegyetlenséggel számol fel mindent, ami nem alkalmas, vagy nem eléggé alkalmas a rövid távú közvetlen profittömeg maximalizálására, akkor már nem annyira meglep?, hogy a sci-fi „földönkívüli" szerepl?i is pontosan ugyanilyenek. És legfeljebb csak a különböztet meg minket, hogy mivel mi képzeljük el mindezt, és így a saját narratívánk szerint mi „automatikusan" jók vagyunk, aki pedig „rajtunk kívüli" az csak gonosz lehet. Ciolkovszkij szerint a Föld az emberiség bölcs?je, ám az ember nem töltheti egész életét a bölcs?ben. De mi van akkor, ha mi már most, a bölcs?ben csücsül? csecsem?ként is perverz kéjjel verjük szét e bölcs?t, ami az életünk mindent megalapozó legf?bb feltétele. Steven Hawking világhír? elméleti fizikus is azért biztatta az emberiséget arra, hogy sietve keressen más lakható bolygókat, mert evidenciának tartotta, hogy rövidesen úgyis lakhatatlanná tesszük saját szül?helyünket, vagyis ezt a „bölcs?t".

De még miel?tt „kirajzanánk" a világ?rbe, nem kellene kicsit eltöprengenünk azon, hogy vajon nem volna-e célszer?bb és f?ként „olcsóbb", ha nem vernénk szét a saját szül?helyünket? Már csak azért is, mert, ha ebben a szellemi állapotunkban rajzunk ki, akkor vajon mi a garancia arra, hogy nem fogunk ugyanígy tönkretenni újabb és újabb bolygókat. S aztán ha végig pusztítjuk az egész galaxist, akkor megyünk tovább kozmikus sáskahadként felélve minden él?helyet? Nem volna célszer?bb esetleg el?bb kicsit megállni, elcsitulni és a küls? kozmosz helyett szép csendesen és illedelmesen „benyitni saját magunkba", hogy szemügyre vegyük azt a legbels? önmagunkat, aki mindezt „csinálja" bel?lünk?

Hogy például felismerjük azt, hogy mindezt ugyan valóban mi visszük végbe, de hogy azért van ehhez egy „láthatatlan", s?t, saját bevallása szerint „nem létez?" segítségünk, akinek kiváló képességei vannak ahhoz, hogy mindig megtalálja bennünk pusztító céljait végrehajtó bels? „fogadófelületünket". Mindez nem mentség, csak magyarázat, de segíthet megérteni azt a lelki, erkölcsi, szellemi lejt?t, amelyen évszázadok óta rugdal lefelé minket ez a „nem létez?".

A karácsony az elcsendesedés, a bels? utak keresésének ideje, a kronosz életüzemeltet? hajszája helyett ilyenkor nyissunk utat a kairosznak, az örök id?nek. Hogy ráeszméljünk arra, hogy nemcsak ezt a szánalmasan rövid kis

egyszeri és megismételhetetlen életünket éljük, hanem részei vagyunk az öröklétnek is, és hogy e kétféle létid?tartományt összeköt? mez? nem más, mint a sorsunk, ami mindenképpen beteljesedik, akár felismerjük, akár tudomást sem veszünk róla. Hogy a sci-fi technologizált hamis világa azért mutat minket mindig ugyanolyannak, mert éppen legbels? önmagunktól akar elszakítani. És ez a legbels? önmagunk az üdvösség, vagyis az IDvesség, és az ID a görögben azt jelenti, hogy önmagunk.

Bogár László

A szerz? közgazdász

www.magyarhirlap.hu

Ajánló